

Medicina Legal i Toxicologia

Titulació/estudi: Grau en Medicina

Curs: 6è.

Trimestre: 1r.

Nombre de crèdits ECTS: 5

Llengua o llengües de la docència: Català i castellà

Professorat:

Responsable/coordinadora de l'assignatura:

Dolors Giménez Pérez

Especialista en Medicina Legal i Forense

Metgessa forense titular. Institut de Medicina Legal de Catalunya

Professora associada de Medicina Legal i Toxicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

dolorsgimenezmorera@gmail.com

Professors associats

José Luis Echarte Pazos

Metge adjunt del Servei d'Urgències Mèdiques de l'Hospital del Mar

Coordinador del Grup de Toxicologia d'Urgències de l'Hospital del Mar i de la Societat Catalana d'Urgències i Emergències

Professor associat de Medicina Legal i Toxicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

jecharte@prcdesalutmar.cat

Joan Ignasi Galtés Vicente

Metge forense titular. Institut de Medicina Legal de Catalunya

Doctor en Antropologia per la Universitat Autònoma de Barcelona

Coordinador de l'assignatura Medicina Legal i Toxicologia. Unitat Docent del Parc Taulí

Professor associat de Medicina Legal i Toxicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

1. Descripció de l'activitat docent

L'assignatura Medicina Legal i Toxicologia és de caràcter troncal en el grau en Medicina i equival a 5 crèdits ECTS.

Està integrada per tres parts ben diferenciades: Medicina Legal, Patologia Forense i Toxicologia Clínica.

La responsable de la coordinació de l'assignatura és la professora Dolors Giménez Pérez, que també impartirà la docència corresponent a la part de Medicina Legal.

El professor Joan Ignasi Galtés Vicente impartirà la docència corresponent a Patologia Forense.

El professor José Luis Echarte Pazos s'ocuparà d'impartir la part docent corresponent a Toxicologia Clínica.

2. Objectius generals d'aprenentatge

- Assolir coneixements bàsics en legislació sanitària.
- Conèixer els documents mèdico-legals habituals en la pràctica mèdica.
- Assolir coneixements bàsics en patologia forense.
- Saber fer l'examen extern d'un cadàver.
- Assolir coneixements bàsics en toxicologia clínica.

3. Objectius específics de l'assignatura

- Conèixer aspectes generals de la responsabilitat mèdica.
- Conèixer les normes legals que regulen la professió mèdica.
- Saber resoldre els conflictes mèdico-legals més habituals que es plantegen en la pràctica clínica.
- Conèixer quines són les relacions entre l'activitat clínica assistencial i l'Administració de Justícia: quan cal relacionar-se amb un jutjat i tipus de jutjat.
- Conèixer quins són els documents mèdico-legals i quan s'han de portar a terme.
- Assolir coneixements bàsics en psiquiatria forense.
- Saber distingir entre la mort natural i la violenta i, per tant, conèixer la tramitació del cadàver segons cada cas.
- Assolir conceptes bàsics en tanatologia forense: concepte de mort i fases evolutives.
- Conèixer aspectes bàsics de patologia forense: nomenclatura bàsica, identificació de patologia violenta.
- Tenir coneixements bàsics sobre actuacions mèdico-forenses: aixecament de cadàver i autòpsies judicials.

- Assolir coneixements bàsics en toxicologia clínica.
- Conèixer els tòxics més habituals, el mecanisme d'acció i els seus efectes.
- Identificar la simptomatologia clínica en cas d'intoxicacions agudes.
- Conèixer els tractaments indicats en cas d'intoxicacions agudes.

4. Avaluació dels aprenentatges

a) Mètodes d'avaluació

L'avaluació es farà mitjançant una prova d'elecció múltiple (5 alternatives, 1 de correcta; es restarà 0,25 per cada resposta incorrecta). Aquesta prova consistirà en el plantejament de qüestions teòriques, resolució de casos pràctics mèdico-legals i diapositives de patologia forense i toxicologia clínica.

b) Tipus i nombre d'avaluacions

L'avaluació de l'alumne es farà de la manera següent:

Activitat formativa: serà la que permetrà incrementar la nota final obtinguda per l'alumne. Consistirà en la resolució individual de casos pràctics. Un cop impartida la formació teòrica, es plantejaran a classe casos pràctics, els quals hauran de ser resolts pels alumnes. Un cop resolts, es discutiran a classe, intentant fomentar el debat i el plantejament de dubtes mèdico-legals i assistencials derivats de la pràctica clínica.

Activitat participativa: preparació de casos pràctics en grup. Aquests casos resolts es presentaran oralment a classe. S'avaluarà la capacitat dels alumnes per plantejar els aspectes conflictius del cas pràctic i l'habilitat en la presentació oral i exposició en públic. Un dels alumnes serà el ponent i la nota final serà la mateixa per a tot el grup.

c) Criteris de superació de l'assignatura i notes qualitatives

Per superar l'assignatura és imprescindible respondre correctament el 50% de les preguntes de lliure elecció (restant les respostes negatives), el que

suposarà el 60% de la nota de l'assignatura. Per tant, de l'examen de lliure elecció la nota màxima que pot assolir-se és un 6 sobre 10.

El 20% de la qualificació final correspondrà a la puntuació dels casos pràctics resolts a classe individualment.

El 20% restant correspondrà a l'activitat participativa: exposició oral i resolució de casos pràctics en grup.

Per a l'alumne que no hagi superat l'assignatura en l'avaluació acreditativa corresponent, durant el mes de juliol es faran les proves de recuperació de l'assignatura.

5. Continguts i programa de l'assignatura

Classes magistrals d'una hora i mitja de durada:

1. Responsabilitat mèdica.
2. Normes de l'exercici professional.
3. Història clínica. Legislació i aspectes mèdico-legals.
4. Consentiment informat. Legislació i aspectes mèdico-legals.
5. Secret professional i confidencialitat. Legislació i aspectes mèdico-legals.
6. Assajos clínics. Legislació i aspectes mèdico-legals.
7. Sexualitat i reproducció humana. Legislació i aspectes mèdico-legals.
8. Avortament i eutanàsia: mort digna, dret a la vida. Legislació i aspectes mèdico-legals.
9. Donació d'òrgans. Autòpsia clínica. Legislació i aspectes mèdico-legals.
10. Actuació mèdico-forense en cas d'agressions sexuals. Maltractament: a la dona, al nen i al vell. Aspectes mèdico-legals.
11. Psiquiatria forense. Valoració del dany corporal. Organització de l'Administració de Justícia.
12. Tanatologia general.
13. Tanatologia especial.
14. Mort sobtada pediàtrica.
15. Mort sobtada de l'adult.

16. Lesions I.
17. Lesions II.
18. Antropologia forense: aspectes bàsics.
19. Generalitats de les intoxicacions agudes: definició, diagnòstic, tractament (prevenció de major absorció del tòxic, descontaminació cutània, ocular i digestiva i increment de l'eliminació del tòxic).
20. Grans síndromes clíniques en toxicologia: col·linèrgic, anticol·linèrgic, metahemoglobinitzants, simpaticomimètic, serotoninèrgic, neurolèptic maligne i extrapiramidal agut.
21. Intoxicacions agudes per drogues d'abús agrupades en grups segons les seves manifestacions en el SNC: depressors SNC, psicoestimulants i psicodèlics.
22. Intoxicacions agudes per inhalació de gasos i fums produïts per incendis o barreja de productes d'ús habitual.
23. Intoxicacions agudes per ingesta de fàrmacs d'ús clínic: cardiovasculars, analgèsics i psiquiàtrics.
24. Intoxicacions agudes per ingesta de productes d'ús domèstic i industrial: càustics, pesticides, alcohols i glicols.
25. Fauna espanyola: mossegades i picades d'animals i ingesta de bolets i plantes. Intoxicacions agudes per ingesta de metalls i metal·loides.

Seminaris teòrico-pràctics

Resolució de casos pràctics plantejats a partir d'aspectes especialment conflictius de les classes magistrals. S'hi plantejaran casos pràctics que l'alumne haurà de resoldre i que es comentaran durant la pràctica, potenciant el debat i la discussió. Hi haurà casos pràctics de medicina legal, patologia forense i de toxicologia.

Seminari de documents mèdico-legals de tipus teòrico-pràctic. Consisteix en un únic seminari que es farà al final del curs i que resumeix de manera pràctica la base teòrica impartida.

6. Programació d'activitats

Es podran fer pràctiques als jutjats de Cerdanyola del Vallès i al Servei de Patologia Forense de Collserola.

Pràctiques als jutjats

Seran impartides per la Dra. Giménez. Són de caràcter voluntari i no puntuables. Només s'admetrà un alumne per dia. L'horari de les pràctiques és de 9.00 a 14.00 hores.

Pràctiques al Servei de Patologia Forense

Seran impartides pel Dr. Galtés. Són de caràcter voluntari i no puntuables. Es faran en grups d'un màxim de 10 alumnes. L'horari de les pràctiques és de 9.00 a 14.00 hores.

7. Bibliografia

A la biblioteca de la Unitat Docent, s'hi troben els llibres de medicina legal i de toxicologia clínica que poden ser consultats. Tanmateix, durant el curs els professors, de manera individualitzada, aportaran la bibliografia i els articles específics de cada tema.

- Acosta Gallo, Pablo. *Salud, profesiones sanitarias y Constitución española*. Pablo Acosta Gallo.
- Borobia Fernández, César. *Valoración del daño corporal: legislación, metodología y prueba pericial médica*.
- *Brain imaging in substance abuse: research, clinical, and forensic applications*. Edited by Marc J. Kaufman.
- Di Maio, Vincent J. M. 1941 - *Forensic pathology*.
- *Drogodependencias: farmacología, patología, psicología, legislación*. Pedro Lorenzo [et al.].
- *Enfermería legal*. J. Cabrera Forneiro, J. C. Fuertes Rocañín, C. Plumed Moreno (ed.) ; J. de la Gandara Martín [et al.].
- Font Riera, Gabriel. *Atlas de medicina legal y forense*.
- Fuertes Rocañín, José Carlos. *Manual de ciencias forenses*.

- *Handbook of autopsy practice*. Brenda L. Waterssbert Calabuig, Juan Antonio.
- Hernández Cueto, Claudio. *Valoración médica del daño corporal: guía práctica para la exploración y evaluación de lesionados*.
- Jornades Catalanes d'Actualització en Medicina Forense (5s: 1999: Barcelona). Cinquenes Jornades Catalanes d'Actualització en Medicina Forense: Barcelona, 18, 19 i 20 de novembre de 1999 / organitzades per: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Associació Catalana de Metges Forenses.
- *Oxford handbook of forensic medicine* / Jonathan Wyatt [et al.].
- *Tratado de medicina legal y ciencias forenses*. Santiago Delgado Bueno.
- Camí, Jordi, 1952. *Farmacología y toxicidad de la MDMA: éxtasis*.
- *Casarett and Doull's toxicology: the basic science of poisons* / editor Curtis D. Klaassen
- *Clinical toxicology* / Marsha D. Ford [et al.].
- *Drug-induced mitochondrial dysfunction* / edited by James A. Dykens, Yvonne Will.
- Ellenhorn, Matthew J. *Medical toxicology: diagnosis and treatment of human poisoning*.
- Gisbert Calabuig, Juan Antonio. *Medicina legal y toxicología*. Editor Enrique Villanueva Cañadas
- Guitart Bas, Raimon. *Tòxics, verins, drogues i contaminants*.
- Klaassen, Curtis D. *Fundamentos de toxicología*.
- Lu, Frank C. *Lu's basic toxicology: fundamentals, target organs, and risk assessment*.
- *Manual de toxicología para médicos*. Carson R. Harris.
- Palacios Garca, Flix ngel. *Hay vida después de las drogas?: manual de primeros auxilios para entender las adicciones*.
- *Systems biology in drug discovery and development : methods and protocols* / edited by Qing Yan.
- *Toxicology of the lung* / editors: Donald E. Gardner, James D. Crapo, Roger O. McClellan.

- *Tratado de Medicina Legal y Ciencias Forenses*. Tom III: "Patología y Biología Forense". 2011. Editorial Bosch, S.A., ISBN:978-84-9790-6, coordinat per Santiago Delgado Bueno, Fernando Bandrés Moya i Joaquín Lucena Romero.
- Gisbert Calabuig. *Medicina Legal y Toxicología*. 6a. ed. Barcelona: Masson, 2004.
- Di Maio, V. J.; Di Maio, D. *Forensic Pathology*. 2a. ed. CRC. Press Boca Raton. Londres. Nova York. Washington DC. 2001.
- Saukko, P. J.; Knight, B. *Knight's Forensic Pathology*. 3a. ed. Arnold. Londres. 2004.
- Spitz and Fisher. *Medicolegal Investigation of Death*. 3a. ed. Charles C. Thomas Publisher. Springfield. 1993.

Enllaços d'interès:

- <http://www.forensicmed.co.uk/>
- <http://www.cuadernosdemedicinaforense.es/>
- <http://www.elsevier.es/es/revistas/revista-española-medicina-legal-285>